

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 8 feb. 1952

De vraag rijst of geen eind moet worden gemaakt aan de Indonesische politiek 'l'attaque, toujours l'attaque' om de Indonesiërs te laten voelen, dat wij niet bereid zijn alles te slikken en met name niet nu voor eenmaal wij in de positie verkeren, dat zij bij de Haagse onderhandelingen vrijwel over de hele linie 'vragers' zijn, waar praktisch alle concessies van ons moeten komen.

Dat van het indienen van de grondwetswijzigingsvoorstellen af de RI een zenuwoorlog is begonnen, kan, evenals de wijze waarop deze werd gevoerd, weinig worden gewaardeerd; als tactiek ter versterking harer positie bij het openen der onderhandelingen was die oorlog evenwel nog begrijpelijk. Het moge zijn nut hebben de belangrijkste vexatoire maatregelen in die periode nog in herinnering te brengen, met name

1. de aanhouding op losse gronden van de wapen- en explosievenzending van de Blitar en Talisse;
2. het staken van de financiering in Nederlandse courant van de Militaire Missie;
3. het ontnemen aan de opvolger van de Gravendienst, in strijd met de afspraak, van de behuizing van deze dienst;
4. moeilijkheden ten aanzien van het personen- en goederenvervoer naar Nieuw-Guinea en het verstrekken van entry en re-entry permits aan Nederlanders in het algemeen;
5. het door de PG in strijd met volkenrechtelijke gebruiken en terzake gemaakte afspraken stopzetten van het verstrekken van inlichtingen omtrent en het toestaan van bezoeken aan gevangenen;
6. de lichtvaardige arrestaties van Nederlanders (bijvoorbeeld Akkersdijk cs.).

Maar er was alle aanleiding om te veronderstellen dat er, eenmaal de onderhandelingen begonnen, de Indonesiërs alles aan gelegen zou zijn om ons in de best denkbare stemming te brengen, waar zij in alles afhangen van onze bereidheid tot concessies. Het heeft er niets van.

Bij de onderhandelingen proberen de Indonesiërs voortdurend in het offensief te blijven door maar steeds met hun wensen aan te komen. Inzake Nieuw-Guinea zou het voor de hand hebben gelegen dat de RI het rechtsstandpunt zou laten voor wat het was en de aandacht zou concentreren op een zakelijk voorstel. In plaats daarvan heeft de Indonesische delegatie het zwaartepunt van haar betoog gelegd op een juridische stelling, waarvan zij moest weten, dat die voor Nederland als uitgangspunt van welke regeling dan ook onaanvaardbaar was en ook elke bereikte overeenstemming over de Unie zou torpederen.

Het doel van dit telegram is echter de aandacht te vestigen op het onverdroten voortzetten van de vexatoire maatregelen tegen Nederland en Nederlanders hier te lande. Ook sinds de aanvang van de onderhandelingen laat de RI geen gelegenheid voorbij gaan de Nederlanders te prikkelen.

Tijdens de onderhandelingen heeft

1. De Indonesische Regering de Nederlandse openlijk beschuldigd van wapensmokkel via de Philippijnen;
2. Is de lading explosieven ex Raki met inbeslagneming bedreigd.
3. Zijn de huisvestingsmoeilijkheden voor Nederlanders verergerd.
4. Is de kapitein van de Blitar met arrestatie bedreigd.
5. Zijn vele vooraanstaande Nederlanders naar aanleiding van een beweerd uitlekken van de nieuwe deviezenregeling gearresteerd en vastgehouden.

Het is in het bijzonder voor de laatste aangelegenheid dat ik de aandacht van de Regering zou willen vragen. De verontwaardiging van de Nederlanders hier te lande over het blijvend gevangen houden van Nederlanders om een lek van Indonesische zijde te ontdekken, groeit met de dag, zo niet

met het uur. Mij gaat het evenzo. Om de Nederlanders enigermate gerust te stellen, liet ik het volgende publiceren:

'De Nederlandse Hoge Commissaris A. Th. Lamping heeft Woensdagochtend een bezoek gebracht aan de Minister van Buitenlandse Zaken, Mr. A. Subardjo. De HC wenste zich na afloop niet uit te laten over het onderwerp van bespreking. Intussen vernam PI Aneta van welingelichte zijde, dat de heer Lamping tijdens dit bezoek onder meer de aanhoudingen van Nederlanders in het afgelopen weekeinde ter sprake zou hebben gebracht en zou hebben aangedrongen op onmiddellijke invrijheidstelling van hen, die zich thans nog in hechtenis bevinden.'

Deze publicatie had op de Nederlanders even een kalmerend effect, maar heden, 48 uur na mijn demarche, is nog geen gevolg gegeven aan mijn sterke aandrang op onmiddellijke invrijheidstelling. Aan mijn demarche is hetzelfde onthaal ten deel gevallen als aan vrijwel alle protesten van de Nederlandse Regering: begrip voor ons standpunt, beloften en andere mij al lang niet meer imponerende gratuite reacties en betuigingen van 'goede sfeer' etc., die van onze protesten en derzelve rappels een aanfluiting van het Nederlandse prestige maken.

Het wil mij voorkomen dat ditmaal eens een daad moet worden gesteld en wel terstond. Het zoeken echter naar een middel om de Indonesiërs te treffen zonder de Nederlandse belangen te schaden is geen gemakkelijke taak. De meest voor de hand liggende actie (aanzegging dat de onderhandelingen niet zullen worden voortgezet zolang deze Nederlanders hun vrijheid niet hebben verkregen) zou een tweesnijdend zwaard kunnen zijn. Immers, de *Indonesische Regering zou die* aanzegging kunnen aangrijpen om de missie terug te roepen en te trachten het odium van het afbreken der onderhandelingen internationaal op Nederland te werpen.

Na serieuze overweging lijkt mij het volgende middel met meest effectief: Supomo laten komen, hem een opsomming van de bovenvermelde rechtsschendingen en vexaties geven en hem er op wijzen dat van al deze daden door Nederland zorgvuldig nota is genomen en dat zij alle tegen Indonesië zullen worden uitgespeeld, wanneer het Nederlands-Indonesische geschil te zijner tijd eventueel voor de Veiligheidsraad mocht worden gebracht, terwijl Nederland zich bovendien verplicht ziet om, ter voorbereiding daarvan, reeds thans in de internationale pers aan deze Indonesische daden zo groot mogelijke ruchtbaarheid te geven.

Een dergelijke waarschuwing zou het dubbele voordeel hebben, dat zij appelleert aan de enige instantie waarvoor de RI nog enig respect heeft: de publiciteit voor het internationale forum, en dat daarmee bedekt te verstaan zou worden gegeven, dat Nederland een beroep op de Veiligheidsraad in het geheel niet vreest.

Ik kan U de verzekering geven dat de Nederlandse gemeenschap hulp van haar Regering verwacht.

Gaat U accoord, dan ware mijns inziens geen ogenblik te verliezen en zou Supomo terstond moeten worden ontboden.